

XXIV. Maximè varia sunt ea, de quibus in falsis decretalibus sermo est; imò non raro in una eademque decretali littera diversissima quæque sine ulla connexion in rudibus et indigestis excerptis consarcinata sunt. Juxta antiquissimum, qui exstat, codicem agunt 17 decretales de dogmatibus; 20 de dignitate et prærogativis Ecclesiæ romanæ; 16 de hierarchia; 48 de accusationibus et persecutionibus Episcoporum et clericorum; 12 de appellationibus ad sedem apostolicam; 8 contra usurpatores bonorum ecclesiasticorum; 12 de ordinationibus, Chorepiscopis, parochis et septem diaconis; 7 de baptisate, confirmatione et matrimonio; 10 de sacrificio missæ et jejuniis; 12 de celebratione paschatis, de inventione S. crucis, de translatione corporum SS. apostolorum, de benedictionibus et vestibus, de chrismate, aqua benedicta et ecclesiarum consecratione; 5 denique lites particulares respiciunt, et plurimæ generales tantummodo exhortationes complectuntur. Decretales, quæ easdem res attingunt, iisdem ferme verbis conceptæ sunt.

Desumptæ verò sunt ex vetustis pontificum vitis (1), ex aliis genuinis legibus, ex patribus, ex operibus Rufini (2) et Cassiodori (3), quæ sæculo nono habebantur; ex breviario Visigothorum (4) aliisque Juris romani partibus. Nec arbitrariè pontificum et conciliorum nomina adscribuntur; sed tam acutè et tam opportunè genuinis (5) et historicis notitiis (6) usus est compilator, ut clarè pateat, ipsum in ecclesiasticæ historiæ cognitione valdè versatum fuisse.

Porrò non alia hujus collectionis evulgandæ ratio fuit, quam ut antiqua monumenta, hinc indè sparsa, in unum colligerentur, instauratisque ex illis tum Juris tum historiæ deperditis fontibus, vigens eo tempore Ecclesiæ disciplina corroboraretur. Præ cæteris verò eam disciplinæ partem auctor defendere ac comprobare studuit, quæ iis maximè temporibus impetebatur; judiciorum scilicet ordinem, in quibus Episcoporum et clericorum causæ agebantur. Quisquis igitur sanum ac justum de Pseudo-Isidori collectione iudicium ferre velit, ad ea imprimis attendere debet, quæ nono sæculo gesta sunt, omnibusque ritè perspectis, inveniet, ideò

abscribuntur: uti sacrorum biblicorum sententiæ secundum vulgatam, leges ex utroque codice patitæ, posteriores canones conciliorum, ac decretales summorum pontificum et cætera generis ejusdem.

(1) Liber pontificalis sive de vitis rom. pontificum, cura Fr. et Jos. Blanchinii, Rom. 1718 35, IV, vol. fol. (Muratori rer. ital. scriptor, tom. III, p. 1, Mediol. 1723, fol.) Notitiæ, quæ in hoc libro de rom. pontificibus exstant, in decretalibus, ipsorum nominibus inscriptis, fusiùs enarratæ et in legum formam redactæ inveniuntur, atque decretales sæpè eadem exhibent ac ipsa pontificis vita, uti, e. g. epistola Anastasii I, ad Episcopos Burgundiæ.

(2) Rufinus IX Eusebii libros vertit duosque adjunxit, qui historiam usque ad a. 395 exhibent.

(3) Cassiodori historia ecclesiastica, quam tripartitam vocant (in opp. ed. Garet., Venet. 1729, II vol. fol.) Historia hæc excerpta est ex operibus Socratis, Sozomeni et Theodoret.

(4) Maximè ejusdem breviarii interpretatio adhibita est, quam hic juxta editionem Ritteri in codice theodosiano citamus.

(5) Exemplo sit c. 5, D. IV. (Ambros. s. a. 380) comparatus cum c. 4 eodem, qui falso Tellesphoro tribuitur.

(6) Exemplum præbent decretales Julii I, quæ de Episcoporum persecutionibus, accusationibus et appellationibus agunt, ac nicænæ synodi canones laudant. Ex Cassiodoro enim nota erant ea quæ Julius in causa Athanasii egerat. Quod verò nicæni canones adducantur duplicem rationem habet: primo, quia in collectione dionysiana Zosimi pontificis epistola reperiebatur, qui in causa appellationum ad sedem apostolicam nicæni concilii canones Episcopis africanis objecit. Dein quod idem Zosimus canones sardicenses proponeret, qui de appellationibus agebant, et simul cum nicænis sub eodem nomine descripti erant, quosque ideò nicænos vocabat.

tot falsa ac præpostera de hujus collectionis instituto et eventu dicta fuisse, quod plurimi falsæ decretales non quidem ex tempore, quo a collectore inventæ sunt, sed ex eo iudicare solerent, quo ab illis pontificibus, quibus falso tribuuntur, edita finguntur (1).

XXV. Dignæ tamen sunt, quæ paulo fusiùs exponantur et cum veteribus monumentis conferantur, decretales illæ, quæ tum de Ecclesiæ hierarchia, tum de accusationibus agunt. Hæ enim sunt, quibus maximè abutuntur scriptores nonnulli, ut novam in Ecclesiam per Pseudo-Isidorum inductam fuisse disciplinam persuadeant.

De hierarchia autem ecclesiastica decretales sequentia statuunt:

Episcopi quoad dignitatis essentiam omnes pares sunt, licet inter ipsos metropolitæ et primates habeantur (2). A Deo ad illuminandos populos missi sunt; in ipsis Christus, cujus legatione funguntur, honorandus est, et qui illis resistit, aut illos persequitur, a fidelium communionem separandus est (3). Vinculo adstricti Ecclesiæ, cui præsent, ad aliam nisi ex gravissimis causis transferri nequeunt (4). Metropolitæ aut Archiepiscopi majorum urbium Episcopi, et ecclesiasticarum provinciarum præsides sunt. Patriarchæ et primates earum tantum urbium metropolitæ nominantur, quibus antiquitùs quædam privilegia concessa sunt (5). Universæ verò Ecclesiæ primatum apostolica sedes romana a Christo in Petro obtinuit (6),

(1) Hoc modo de falsis decretalibus iudicandum esse, ex ipso Blondello cognosci potuisset. Hic enim cum ad earum falsitatem demonstrandam ea sæculi quarti et quinti monumenta adducat, ex quibus descriptæ sunt, hoc quoque simul confecit, illas pro eo tempore, quo a Pseudo-Isidoro confictæ sunt, nihil novi statuisse.

(2) Decretum Anacleti, fol. 9, vers. Citatur Pseudo-Isidorus juxta editionem Merlinii anni 1524. Animadvertendum est quod in hac editione post folium 86, foliorum numeri de novo incipiunt.

(3) Epist. III Clem. fol. 10, vers. [c. 11, c. IX, q. 3]; Anacleti, fol. 18, rect. (c. 15, c. II, q. 7); decreta Alexandri, fol. 23-25; Calixti, fol. 35, rect.; Urbani, fol. 37, rect.; Pontiani, fol. 37, vers.; Eusebii, fol. 62, vers.; Pelagii II, fol. 235, vers. Capita præcipua desumpta sunt ad verbum ex conc. tolet. XI, a. 675, c. 5, et ex capit. Caroli Mag. a. 805, de honore Episcoporum.

(4) Decreta Evaristi, fol. 22, rect. (c. 11, c. VII, q. 1); Callisti, fol. 35, vers. (c. 39, eod.); Anteri, fol. 39 (c. 34, eod.); Pelagii II, fol. 234-235. Omnia ista decreta sententiam quidem auctoritate apostolica confirmant; translationes verò ipsas nequaquam sedi apostolicæ tribuunt, uti probat Blascus de coll. can. Isid. Merc. c. X, Theinerus objicit, c. 34, c. VII, q. 1; sed verba decisiva in hoc loco a Gratiano addita sunt.

(5) Epist. I, Clementis, fol. 6, vers. (c. 2, D. I, XXX); Decretum Anacleti, fol. 18, vers. (c. 1, D. XCIX), fol. 29, vers.; Anicii, fol. 30, vers. (c. 2, eod.); Stephani, fol. 47, vers. (c. 1, D. LXXX); Julii, fol. 94 rect. [ad verbum ex Leonis epist. XIV, c. II. Sæculo nono, in regno Francorum quidam metropolitæ ad primatis honorem evecti sunt, quos apertè citatæ falsæ decretales respiciunt. Eorum jura compilator ex iis eruit, quæ de patriarchis, exarchis et vicariis apostolicis in antiquioribus monumentis inveniuntur. Plura etiam ex juribus primatum Africae arripuit, qui tamen omninò ab aliarum regionum primatibus differebant. Hinc non rarò sibi ipsi contradixit. Adduxit quoque in aliquibus decretalibus concilium nicænum, quod tamen solos Episcopos romanum, alexandrinum et antiochenum primates agnoscit.

(6) Decreta Anacleti, fol. 19, vers. (c. 2, D. XXII); Julii, fol. 94, vers. Hæc ad verbum descriptæ sunt ex conc. rom. a. 494, c. 2 (c. 3, D. XXI). In aliquibus monumentis, Petrus apostolorum electione primatum obtinuisse dicitur, sicut in decretis Anacleti, fol. 18, rect. (c. 2, D. XXI): "Apostolus ipsum principem eorum esse voluerunt;" quod apertissimè probat, egregiè falli homines male animatos in sedem apostolicam, qui hanc collectionem editam putant, ut ejus opifex romanorum pontificum auctoritatem fraude adstrueret atque dolose defenderet. Neque ea sedes quæ sæculo nono, uti certissimè constat, jam ex longo tempore ab om-

cui concessum est, ut cæteris præmineret (1): Ecclesia igitur romana caput est a qua cæteræ Ecclesiæ sumpsere principia (2); ipsa mater est, quæ omnes sua sollicitudine complectitur (3); ipsa nunquam a tramite apostolicæ traditionis errasse probatur (4); ab ipsius proinde regulis nullatenus convenit deviare (5). Omnia tamen non ipsa sola administrat, sed aliis ecclesiis vires suas credidit largiendos, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis (6). Singulis proinde certò ordine termini positi sunt, quos nemini transilire licet (7).

Unius provinciæ negotia a metropolitano, adhibito suorum Episcoporum consilio tractanda sunt (8). Quod si dissentientes inveniantur, primatem appellare necesse est (9). Majores verò et difficiliore cause (10), et eæ præsertim, quæ de

nibus Ecclesiæ caput nominabatur et tanquam prima et Petri hæres venerabatur, falsis decretalibus indigebat, ut suum primatum adstrueret.

(1) Decreta Melchias, fol. 63, vers.; Vigili, fol. 229, rect.: "Licet omnium apostolorum par esset electio, beato tamen Petro concessum est ut cæteris præmineret. Hæc ad verbum desumpta sunt ex Leonis I epist. XIV, c. 11.

(2) Decreta Marcelli, fol. 58, rect. (c. 15, c. XXIV, q. 1). Vigili, fol. 229, rect. Hæc sententia jam ex longo tempore in Occidente recepta erat, Innocent. I, epist. I, ad Decent. (c. 11, D. XI).

(3) Epist. Julii, fol. 93, rect. ad verbum ex Leone I, epist. XIV, c. 11. Eadem jam sæpius dicta fuere: Innoc. I, epist. XXV, ad Milev.; Leonis, epist. V, c. 2; Gelasius, epist. VI, ad Honor., epist. XI, ad Episcop. Dardaniæ.

(4) Decreta Lucii, fol. 46, rect. [c. 9, c. XXIV, q. 1]. Felicis I, fol. 53, rect.; Marci, fol. 92, rect. Hæc tria decreta, iisdem verbis concepta, desumpta sunt ex epist. Agathonis ad imper. Constant., a. 680 [Mansi, t. XI, col. 239]. Decreta Eusebii, fol. 62, vers. [c. 11, c. XXIV, q. 1], ex exemplari precum Justiniani ad Agapetum [Mansi, t. VIII, col. 847], ad verbum desumpta. Eadem alio tantum modo jam dixerat Leo I, in epist. IX [c. 16, c. XXIV, q. 1].

(5) Decreta Calixti, fol. 34, c. 1, D. XII; Julii, fol. 94 [c. 3, D. XI]; desumpta sunt quoad materiam ex Innoc. I ad Decent. [c. 11, D. XI]; Galasii, epist. IX, ad Episc. Lucan. c. 9.

(6) Decreta Vigili, fol. 229, vers. [c. 12, c. II, q. 6]. Hæc ex epist. Leonis I, ad suum vicarium apostolicum thessalonicensem desumpta sunt, quem transgressi mandati arguit; Leon. I, epist. XIV, c. 1, [c. 8, c. III, q. 6]. Sæpè quidem assertitur hoc decreto ordinariam Episcoporum potestatem sublatam ipsosque ut meros sedis apostolicæ vicarios consideratos fuisse. Perperam quidem: ipse namque Pseudo-Isidorus plurimis monumentis parem apostolorum electionem agnoscit, atque Episcopos Christi legatos ac vicarios nominat [vide not. 2 et 6]. Pars tamen ejusdem sententiæ jam antea ad omnes Episcopos extendebatur. Leo I siquidem, epist. 7, c. 1, ait: "In consortium vos nostræ sollicitudinis advocamus."

(7) Decreta Calixti, fol. 35 [c. 1, 2, c. IX, q. 2]; Sixti II, fol. 49, vers.; Julii fol. 94, rect. (8) Decreta Hygini, fol. 28, vers. [c. 4, c. IX, q. 3]; Anitii, fol. 30, vers. [c. 5-6, eod.]; Calixti, fol. 35, vers. [c. 7, eod.]; Lucii, fol. 45, rect.; Julii, fol. 96, vers. Falsæ igitur decretales instabant, ut provincialia habeantur concilia.

(9) De primatum juribus non una est decretalium sententia. Aliquæ ipsos tanquam iudices considerant, ad quos ab inferioribus ordinariè appellatio dirigatur, epist. I Clem. fol. 6, vers.; decreta Anacleti, fol. 16, vers.; Pelagii II, fol. 233, vers. [c. 5, D. XVII]. Aliæ ipsis tanquam sedis apostolicæ delegatis majores etiam causas tribuunt, casu quo Romam illas deferre non liceret. Decreta Anitii, fol. 30, vers. Aliæ denique decernunt causas majores speciali mandato ipsis dijudicandas remitti; Decreta Anacleti, fol. 18, vers.; Stephani, fol. 47, vers. [c. 1, D. LXXX]. In instructionibus, quæ ad vicarios apostolicos dirigebantur, causæ quæ ab ipsis nomine pontificis in provincia decidi poterant, ab iis quæ Romam referendæ erant, jam inde a quinto sæculo distinguebantur. Multa hujus rei testimonia affert Constantius, de antiq. can. coll. part. I, § 23-25.

(10) Decreta Anacleti, fol. 16, vers. (pro parte in ead. 3, c. II, q. 6), fol. 20, rect.; Gaii, fol. 56, vers.; Marcelli, fol. 58, rect. (c. 15, c. XXIV, q. 1); Melchias, fol. 63, vers.; Julii, fol. 93,

Episcopis oriuntur (1), postquam a metropolitano dijudicatæ sunt, ad sedem apostolicam referri debent, quæ, si ipsi placet, concilii provincialis sententiam primati reformandum relinquit (2).

Sancti Petri igitur successorum summarum dispositiones causarum et omnium negotia ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt (3); ipsius decreta omnes obligant (4); ipse convocat concilia generalia (5); et alia quoque concilia nisi ipso consentiente, celebrari nequeunt (6), aut saltem ab ipso confirmari debent (7).

Falsæ decretales nihil de particularibus sedis apostolicæ juribus habent, ubi de

vers. (c. 9, c. III, q. 6); fol. 94, rect., fol. 95, vers., fol. 96, rect.; Vigili, fol. 229, vers. (c. 12, c. II, q. 6); Pelagii II, fol. 233, vers. (c. 5, D. XVII). Istæ decretales desumptæ sunt ex Innoc. I, epist. II, ad Victric. c. 3.—Leon. I, epist. V, c. 6; Ennod. apolog. a. 502 (c. 6, D. XVII). Hinc erroneum prorsus est, quod vulgò assertitur, decretales primum iudicium, quod Innoc. I littera Episcopis expressè reservaverat, eludere ac causas majores sedi apostolicæ immediatè subijcere voluisse: ipsæ enim aut appellationem, aut causæ coram provinciali concilio disceptationem supponunt. Decreta Anacleti, fol. 16, vers.: "Quod si difficiliore ortæ fuerint quæstiones aut Episcoporum vel majorum iudicia, aut majores causæ fuerint, ad sedem apostolicam, si appellatum fuerit, referantur." Rescripta Damasi, fol. 105, rect. (c. 6, c. III, q. 6).

(1) Citatum Innocentii I decretum inter causas majores, pontifici reservatas, Episcoporum appellationes non memorat; at a tempore concilii sardicensis certè inter illas numerabatur. Ipsi romani imperatores hanc rom. pontif. in omnes Occidentis Episcopos jurisdictionem expresse confirmarunt. Nov. Valentin III, de Episcoporum ordinatione (Mansi tom. V, col. 1252).

(2) Decreta Marcelli, fol. 58, vers.; Julii, fol. 96, vers., desumpta ad verbum ex concil. sardic. can. 7, in collectione Dionysii. Jam pridem verò idem in usu erat. Vid. Leonis I epist. X, c. 2.

(3) Decreta Alexandri, fol. 23, vers. (14, c. XI, q. 1). Idem jam dixerat conc. rom. anni 680 (Mansi t. XI, col. 183).

(4) Rescripta Damasi, fol. 105, vers. (c. 12, c. XXV, q. 1). Gieselerius et Theinerus, Eichornium est sequentes, nova prorsus hoc decreto statuta fuisse asserunt; at ad verbum desumptum lex ex Leon. I, epist. IV, c. 5, quæ ex Dionysio jam omnibus nota erat. Quin imò sæculo quarto jam sedis apostolicæ decreta eadem ac conciliorum canones auctoritatem obtinebant (Decreta Siricii ad Himerium, an. 385, c. 15), et idcirco cum ipsis in collectiones recipiebantur. Vid. præfationem collect. Hisp. c. a. 633: "Subjicientes etiam decreta præsulorum romanorum, in quibus pro culmine sedis apostolicæ non impar conciliorum exstat auctoritas." Ipsi rom. imperatores clarè de hæc re locuti sunt; Nov. Valentin. III, de Episcop. ordinatione. "Sed hoc illis omnibusque (Episcopis) pro lege sit, quidquid sancit vel sanxit apostolicæ sedis auctoritas." Hæc verò ferendarum legum auctoritas ad omnia disciplinæ ecclesiasticæ capita sese extendebat; nec novum proinde ac inauditum, ut Theinerus contendit, quod ad omnia falsa decretales sese extendant.

(5) Decreta Julii, fol. 93, vers.; Pelagii II, fol. 232, rect.

(6) Decreta Julii, fol. 93, vers. (c. 9, c. III, q. 6), fol. 95, vers.: "Non debere præter sententiam romani Pontificis ullo modo concilia celebrari." Desumpta est hæc sententia ad verbum ex Histor. tripart. l. IV, 9-19, quæ ita reddidit ea, quæ habet Socrates II, 8-17. Repetitur eadem sententia in epist. ægypt. pontif. ad Felicem II, fol. 99, rect.; in decret. Pelagii II, fol. 232, rect. (c. 5, D. XVII). Aliis verbis exprimitur in decretis Marcelli, fol. 59, vers. (c. 1, D. XVII); Julii, fol. 97, rect. (c. 2, eod.); Damasi, fol. 105, rect. Hæc sententia, si tanquam Ecclesiæ lex, quæ provincialia quoque concilia respiciebat, consideretur, nova sanè erat, sed nec unquam generaliter in usum deducta est, ut Thomasinus probavit.

(7) Decreta Julii, fol. 97, rect. (c. 2, D. XVII); Damasi, fol. 105, rect. et aliis verbis epist. ægypt. pontif. ad Felicem II, fol. 99, vers.; Stephani ad Damasum, fol. 104, vers., quæ ad verbum ex epist. XXIV, Innocent. I ad conc. carthag. excerpta sunt. Antiquius jam sæpius concilia provincialia a sede apostolica confirmata sunt (Leon. I, epist. XII, c. 13); Gelasius, epist. XIII, ad episc. Dardan. (c. 1, c. XXV, q. 1), Hormisdæ epist. I ad Remig. rhemensem, Bonifac. II auctoritas, a 530, qua synodus arausica confirmata est, et licet hoc per universam Ecclesiam usitatum non fuerit, tamen nec per decretales isidorianas introductum est. Epistola Hor-

ordinatione Episcoporum (1), et de ecclesiarum consecratione agunt (2). De episcoporum verò confirmatione, juramento ac reuentionibus; de pallio, de monachis, de privilegiis et dispensationibus omninò silent (3). Delirant ergo, qui de his rebus disserentes, ut sedis apostolicæ jura et leges carpant, totamque Ecclesiæ disciplinam e medio tollant isidorianas semper merces obrudunt.

XXVI. Principia, quæ falsæ decretales de Episcoporum et clericorum accusationibus tradunt, præcipuè ex jure romano, quod apud clericos continuò in usu fuit desumpta sunt. Delapsis siquidem imperii institutionibus in hac disciplinæ parte arbitrio omnia gerebantur, atque in ecclesiastica quoque judicia tum mores hominum istius temporis rudes, tum superstitiosæ quædam opiniones, quibus sæcularium judiciorum ordo nitebatur, irrepsisse videntur. Hinc maxima diligentia et sollicitudine, ac repetitis vicibus de hac re in collectione sermo instituitur, et sequentia statuuntur (4).

Nihil contra quemlibet accusatum absque legitimo accusatore et idoneo fiat (5). Episcopi, qui sententia non secuta vi ex suis sedibus exturbati sunt, ante omnia restituantur; demum legitimum ipsis tempus ad sese coram accusatore defendendos statuatur (6). Accusatio in provincia, in qua consistit ille qui accusatur, comisdæ, hic citata, a pluribus quidem pro spuria habetur, at quæ ex ea ad probandum id de quo hic agitur desumi possent, habentur etiam in Hormisdæ epist. XXVI, ad Sallustium hispalensem (Mansi, t. VIII, col. 433).

(1) Decreta Anacleti, fol. 17, rect. (c. 3, D. LXIV,) c. 1, D. LXV, c. 2, D. LXVI; Anitii, fol. 30, vers. (c. 4, D. LXIV, c. 1, D. LXVI). Verba "Auctoritate apostolica" quæ in primo decreto habentur, non sedis apostolicæ jussum, sed apostolorum ordinationem significant. Hoc apparet ex tertio decreto, quod in originali cum antecedenti conjungitur.

(2) Decreta Felicis IV, fol. 223, rect. (c. 1-2, D. I, de consecrat.) Locus S. Gelasii (c. 5, eod.), quem Theinerus opponit, genuinus, minimè verò falsus est.

(3) Theinerus cum Sautero aliam quoque sententiam, juxta quam Ecclesiæ caput a nullo nisi a Deo judicari potest, falsis decretalibus adscribit. At loca, quæ in subsidium opinionis suæ citant, si in contextu legantur, non de romano Pontifice solum, sed de Episcopis in genere relatè ad judicia civilia loquuntur. Decreta Anacleti, fol. 17-18 (c. 11, D. LXXXIX, comparatus cum c. 15, c. II, q. 7); Anteri, fol. 39, vers. (c. 15, c. IX, q. 3). Tertium decretum desum est ex falso sed multo antiquiore canon. Silvestri, c. 3-20 (c. 2, c. II, q. 4, c. 13, c. IX, q. 3). Cæterum jam longe antea idem dictum ac agnitum fuit. Gelas. epist. IV, ad Faustum (pro parte in c. 16, c. IX, q. 3,) epist. XIV, ad Episc. Dardaniæ (c. 17-18, eod). Synodus roman. III, sub Symmacho a. 501, Ennod. libell. apolog. a. 502 (c. 14, eod). Aviti vienn. epist. ad senat. a. 502 (Mansi, t. VIII, col. 293).

(4) Postquam in præfatione Isidorus documenta indicavit, ex quibus collectionem suam confecit, hanc eorum colligendorum rationem affert: "Quatenus ecclesiastici ordinis disciplina "in unum a nobis coacta atque digesta, et sancti præsules paternis instituantur regulis, et obedientibus Ecclesiæ ministri, vel populi spiritualibus imbuantur exemplis, et non malorum hominum pravitatibus decipiantur. Multi enim pravitate et cupiditate depressi accusantes sacerdotes depresserunt." Quod multis persequitur, acerbè objurgans illos, qui Episcopos accusant, "ut se per illos excusent, vel eorum bonis ditentur;" ac multa hujusmodi judiciorum incommoda describit.

(5) Decreta Eleutherii, fol. 32, rect. (c. 4, c. II, q. 1); Marcelli, fol. 59, vers. (c. 5, c. III, q. 9); Melehiadis, fol. 63, vers. (c. 13, c. II, q. 1).

(6) Decreta Zephyrini, fol. 34, rect. (c. 6, c. II, q. 2), pro parte ad verbum ex Historia tripart. lib. VII, c. 12); Fabiani, fol. 42, rect. (mutatum in c. 2, c. III, q. 1); Stephani, fol. 47, rect. (c. 3, c. II, q. 2); Felic. I, fol. 51, vers. fol. 52, rect. (c. 8, c. III, q. 2.) Pars illius decretalis, quam omisit Gratianus ex Dionysio excerpta est. Synod. afric. c. 87); Gaii, fol. 55, vers. (c. 1, c. III, q. 1, c. 5, c. III, q. 2); Marcelli, fol. 59, rect.; Eusebii, fol. 62, rect. (Pars hujus de-

ram ordinario ipsius judice instituenda est (1). Neminem coram extraneo judice accusare licet (2), nec accusatus, appellatione non interposita, ad extraneum convolare potest (3); sententia enim a judice non proprio lata obligationem inducere nequit (4). Episcopi omnesque alii clerici coram Ecclesia, nullo verò modo coram judicibus laicis conveniri debent (5). Sacerdotes et minorum ordinum clerici a metropolitibus et primatibus in ultima instantia judicantur (6). Episcoporum accusationes coram metropolita, omnibus provinciæ Episcopis præsentibus, discutiendæ (7) et sedis apostolicæ consensu in legitimo concilio dijudicandæ sunt (8). Quicumque aliqua sententia sese gravatum putaverit, liberè sedem apos-

cretalis sumpta est ex C. Wisigoth. lib. VIII, tit. 1, c. 2. Gratianus fragmenta tantum habet in c. 4, c. II, q. 2, c. 4, c. III, q. 1, c. 6, c. III, q. 2); Julii, fol. 96, rect. G. (c. 5, c. II, q. 2, pro parte ex Ennod. libell. Apol. apud Mansi, tom. VIII, col. 281); Felic. II, fol. 101, rect. (c. 7, c. III, q. 2); synodus rom. V, sub Symmacho, fol. 213, vers. (Hæc et alia synodus VI, falsæ sunt, uti probant Ballerini, decretalis tamen ad verbum ex Eusebio excerpta est); decreta Joannis, fol. 222, vers. (c. 1, c. II, q. 2, c. 3, c. III, q. 1). Decretalis hæc secunda ex antiqua interpretationis breviarum glossa confecta est. (Savigny, Historia Juris Romani, cap. IX, not. 104); Pelagii II, fol. 235, vers. (c. 2, c. III, q. 2). Eadem dicuntur etiam in c. 3, C. Th. ad leg. Jul. de vi publ. (9, 10; Leonis I, epist. XCIII, c. 3, synod. rom. III, sub Symmacho, a. 501).

(1) Decreta Eleutherii, fol. 32, rect.; Felicis, c. 51, fol. I, rect.; Julii, fol. 96, vers. k. Has decretales Gratianus alio nomine inscripsit, in c. 17, c. III, q. 6, sed ad verbum ex interpretatione Novell. martian. lib. III, tit. 1, excerptæ sunt.

(2) Decreta Anacleti, fol. 6, vers. (13, 15, c. III, q. 6); Hygini, fol. 29, rect.; Fabiani, fol. 43, rect. (c. 1, 2, 3, c. III, q. 6); Stephani, fol. 47, vers. (c. 4, eod.); Felicis I, fol. 55, rect.; Julii, fol. 96, vers. B. C.; Damasi, fol. 105, vers. (c. 7, c. III, q. 9). Desumpta sunt ex cap. 10: Cod. theod. de accus. et inscr. (9, 1), et ipsius interpretatione. Aliis verbis eadem habet decret. Felic. I, fol. 52, rect. (c. 16, c. III, q. 6), quæ ad verbum descripta est ex rubrica Novell. mart. lib. III, tit. 1.

(3) Decreta Cornelii, fol. 44, vers.; Marcelli, fol. 59, rect. Secunda decretalis habetur ad verbum in Innocent. I, epist. II, c. 3, (c. 14, c. III, q. 6).

(4) Decreta Zephyrini, fol. 33, vers. (cum additionibus in c. 1, c. III, q. 8); Calixti, fol. 35, vers.; Sixti II, fol. 49, vers.; Eusebii, fol. 62, vers.; Sixti III, fol. 134, vers. Ad verbum ex c. 2, Cod. theod. de re judicata (4, 6) et interpretatione.

(5) Decreta Pontiani, fol. 37, vers.; Gaii, fol. 55, vers. (c. 1, c. XI, q. 1); Silvestri, fol. 91, rect. (c. 9, 10, eod). Istæ decretales nihil novi inducunt, uti Theinerus contendit, sed ea tantummodo continent quæ jam multo antea dicta ac in praxi agnita fuere.

(6) Decreta Eleutherii, fol. 32, rect. (c. 7, c. III, q. 6). Falsum igitur est quod sacerdotum ad sedem romanam appellationes per fictas decretales introductæ sint: quod enim eo tempore crebriores fuerint ejusmodi appellationes, nullo modo decretalibus, cum potiùs ipsis omninò contrariæ essent, sed aliis rationibus adscribendum est.

(7) Decreta Hygini, fol. 38, vers. [c. 4, c. IX, q. 3]; Anitii, fol. 30, vers. [c. 5, eod.]; Fabiani, fol. 43, rect. [c. 2, c. III, q. 9]; Lucii, fol. 45, rect.; Stephani, fol. 47, vers.; Felicis I, fol. 51, vers.; Felic. II, fol. 101, rect.; Sixti III, fol. 134, vers. In aliis locis, uti in decret. Anacleti, fol. 16, vers.; Zephyrini, fol. 33, vers. [c. 2, c. V, q. 4]; Pelagii II, fol. 234, vers. [c. 2, c. VI, q. 3], præscribitur, duodecim Episcopos ad judicandum convenire debere, quod ex conc. carthag. II, a. 390, c. 10 [c. 2, c. III, q. 8]; et Gregor. I, lib. V, epist. 53, [in lib. IV, epist. 50], desumptum est.

(8) Quæ de hac re in falsis decretalibus statuuntur non omninò concordia sunt. Aliquæ tantummodo asserunt Episcopos, inscia apostolica sede, non esse condemnandos uti decret. Eleutherii, 32, rect. (c. 7, c. III, q. 6); Victoris, fol. 32, vers.; Zephyrini, fol. 53, vers. (c. 1, c. III, q. 8; c. 2, c. V, q. 4); Sixti II, fol. 49, rect. (c. 5, c. III, q. 6); Julii, fol. 93, vers. (c. 9, eod.) Aliæ a synodo provinciali, Pontificis auctoritate coacta, sententiam esse referendam expressè statuunt: sicuti decreta Marcelli, fol. 53, Julii, fol. 93, vers.; Felicis, II, fol. 101, rect.; Damasi, fol. 105, rect. (in c. 6, c. III, q. 6).

tolicam appellet (1), quæ aut per suos vicarios negotium retractandum curet (2). Quoties iudices suspecti habentur, jam ante sententiam (3) primatem aut apostolicam sedem appellare licet (4): nec alius in locum accusati ordinetur, priusquam Romæ causa finita fuerit (5). Accusationes non per scripturas fiant, sed proprie voce et præsentate eo qui accusatur (6); nec temere (7), aut ea forma ommissa, quæ præscripta est (8). Qui contra Episcopos aut clericos non probanda detulerit, gravissimis pœnis subjaceat (9). Accusatio verò contra ipsos non nisi ab idoneis et probatissimis viris, qui et suspicionibus et sceleribus carent, fieri debet

Ex his patet sensum harum decretalium esse rem a concilio provinciali post disceptationem et antè ipsam sententiam ad sedem romanam esse referendam. Ut lata sententia res ad Pontificem, etiam ad illam emendandam transmitteretur, jam diù in usu erat, uti patet ex Innocent. I, epist. II, ad Victric. c. 3, epist. VII, ad Episc. Maced. (c. 7, c. XXXV, q. 9); Gelasii, epist. 15 ad Episc. Orient. (Mansi, tom. VIII, col. 81, 82). Nunquam utique expressè litteris consignatum fuerat, ut antè sententiam ad sedem apostolicam scribatur, et ideò in causa Rothadi, suessionensis Episcopi, Hinemarus sese opposuit. At Nicolaus I non ex falsis decretalibus, sed ex antiqui Juris indole rem comprobare studuit; nec immeritò, cum, ut optimè Blaseus animadvertit, fori usus in hoc jam inclinaret, et Orientis quoque Episcopi eodem tempore patriarcharum iudicio, medio iudice omisso, subditi essent; concil. constant. IV, a. 859, c. 26.

(1) Decreta Sixti I, fol. 27, rect. (c. 4, c. II, q. 6); Zephyrini, fol. 33, vers. (c. 8, eod.); Sixti II, fol. 48, vers. (c. 5, eod.); Marcelli, fol. 59, rect. (6, eod.). Alio modo loquuntur decreta Fabiani, fol. 43, rect. [c. 1, 20, c. II, q. 6], ad verbum ex interpretatione c. 15, 20; Cod. theod. de appell. (11, 30); Lucii, fol. 45, rect. eod.; vel Julii, fol. 96, vers. II. (c. 9, c. II, q. 6), initium desumptum est ex conc. carthag. III, c. 10, [c. 37, eod.]. Appellationes ad sedem romanam sæculo nono omninò in usu erant, uti videre est apud ipsum Natalem Alexandrum.

(2) Decreta Victoris, fol. 32, vers.; Sixti II, fol. 49, rect. [c. 5, c. III, q. 6]; Julii, fol. 96, rect. A. Desumpta sunt ex conc. sardic., a. 344, c. 3, 7, [c. 7, c. VI, q. 4; c. 36, c. II, q. 6].

(3) Decreta Victoris, fol. 32, vers.: "Placuit ut accusatus vel iudicatus licenter appellet." Eadem habent decreta Fabiani, fol. 43, rect.; Sixti II, fol. 49, rect. [c. 5, c. III, q. 6]; Julii, fol. 96, rect. B. G.

(4) Decreta Anitii, fol. 30, vers.; Victoris, fol. 32, vers. [c. 7, c. II, q. 6]; Sixti II, fol. 49, rect. [15 eod.]; Julii, fol. 96, rect. C.; Felicis II, fol. 101, vers. [16, eod.] imitantur hæc decreta conc. chalced. a. 451, c. 9, 17. Huc pertinent insuper decreta Fabiani, fol. 43, rect. [c. 2, 21; c. II, q. 6]; Felicis I, fol. 52, rect.; Sixti III, fol. 134, vers. Hæc ad verbum desumpta sunt ex interpret. c. 2, 15, Cod. Theod. de appel. [11, 30]. Alio modo idem exprimitur in decretis Eleutherii, fol. 32, rect. et Felicis I, fol. 51, rect. quod ultimum ad verbum desumptum est ex interpret. Nov. martian., lib. III, t. I. Quod in hisce decretis de recusando iudice suspecto statuitur, ex jure romano et ex ipsa rerum indole desumptum et a pontificibus, jam antequam falsæ ipsis innotuissent decretales, stabilitum erat. Gregori IV, epist. I, a. 835, [c. 11, c. II, q. 6]; Leonis IV, epist. II, a. 850 [c. 3, c. II, q. 4].

(5) Decreta Eleutherii, fol. 32, rect. (c. 7, c. III, q. 6); Sixti II, fol. 49, rect. (c. 5, eod.), quæ penè ad verbum continentur in conc. sardic. a. 344, c. 4. Eadem habentur in decretis Marcelli, fol. 59, vers. (c. 1, D. XVII); Felicis II, fol. 101, vers. (c. 16, c. II, q. 6).

(6) Decreta Telesphori, fol. 28, rect. (c. 1, c. III, q. 9); Calixti, fol. 36, rect. (c. 1, c. II, q. 8); Stephani, fol. 47, rect. (c. 5, eod.); Felicis I, fol. 52, rect. c. 18, c. III, q. 9); Damasi, fol. 109, vers. (c. 8, eod.). Quod materiam hæc decreta hausta sunt ex interpret. c. 15, Cod. Theod. de accusat. et inscript. (9, 1. Interpret. c. 9, Cod. theod. de fide test. (11, 39).

(7) Decreta Fabiani, fol. 43, rect. (c. 5, c. II, q. 3); Sixti III, fol. 134, vers. ad verbum ex interpret. c. 5, Cod. theod. de accusat. et inscript. (9, 1).

(8) Decreta Eutychiani, fol. 54, vers. (c. 3, c. II, q. 8); Damasi, fol. 105, vers. (c. 2, c. IV, q. 4). Primum ad verbum exhibet, c. 19, Cod. theod., de acus. et inscript. (6, 1).

(9) Decreta Caii, fol. 55, vers. (c. 1, c. II, q. 8); Sixti III, fol. 134, rect., ad verbum ex c. 41, Cod. theod. de Episcop. et clericis (16, 2).

(1). Ab accusatione excluduntur: pravæ vitæ homines (2), criminibus implicati (3), etiam contra criminis socios (4); apostatæ (5), hæretici, pagani, Judæi, excommunicati et interdicti; servi, libertini et quicumque etiam civilibus legibus ab accusatione repelluntur (6). Nec majorum quispiam minorum accusationibus impetatur (7), nec clerici a laicis accusentur (8). Iudex omnia diligentissime examinet (9); nec ante proferat sententiam damnationis, quàm aut reum se ipse quispiam confiteatur, aut per innocentes et canonicè examinatos regulariter testes convincatur (10). Ad plenam probationem contra Episcopum 72 testes requiruntur (11).

(1) Decreta Anacleti, fol. 17, vers. (c. 15, c. II, q. 7); Evaristi, fol. 22, vers. (c. 17, c. II, q. 7); Hygini, fol. 28, vers. (c. 53, eod.); Pii, fol. 29, vers. (c. 3, c. III, q. 4). Desumpta sunt hæc ex conc. chalcedonensi, a. 451, c. 21 (c. 49, c. II, q. 7).

(2) Decreta Anacleti, fol. 18, rect. (c. 1, c. VI, q. 1); Pii, fol. 29, vers. (c. 9, c. VI, q. 1); Felicis I, (c. 3, c. IV, q. 6). Pro parte ad verbum ex conc. carthag. II, a. 397, c. 7 (c. 1, c. IV, q. 6). Capit. I Caroli M. a. 769, c. 34.

(3) Epist. I Clementis, fol. 6, vers. (c. 5, c. VI, q. 1); Eutychiani, fol. 54, vers. (c. 3, § 1, c. II, q. 8); Eusebii, fol. 52, rect. (c. 9, c. III, q. 5). Ultima decretalis ad verbum desumpta est ex L. Wisigoth. lib. II, tit. IV, c. 1.

(4) Decreta Dionysii, fol. 50, vers.; Julii, fol. 96, vers. D. (c. 5, c. XV, q. 3); Stephani, fol. 47, vers. (c. 1, c. III, q. 11). Ad verbum ex c. 12, Cod. theod. de accusat. et inscript. (9, 1) et ejus interpretatione.

(5) Decreta Anacleti, fol. 15, rect. (c. 2, c. III, q. 4); Hygini, fol. 28, vers. [c. 1, eod.]

(6) Decreta Calixti, fol. 36, rect. (c. 18, c. II, q. 7, c. 5, c. III, q. 4); Pontiani, fol. 37, vers. (c. 4, c. III, q. 5); Fabiani, fol. 40, vers. (c. 7, c. III, q. 4); Stephani, fol. 47, rect. (c. 6, c. III, q. 4; c. 8, c. III, q. 5; c. 17, c. VI, q. 1); Eutychiani, fol. 34, vers. (c. 11, c. III, q. 4); Caii, fol. 55, vers. (c. 25, c. II, q. 7); Eusebii, fol. 60, rect. (c. 5, c. III, q. 5; c. 19, c. VI, q. 1); Felicis II, fol. 101, rect. (c. 11, c. III, q. 5); Pelagii II, fol. 233, vers. (c. 6, c. III, q. 5). Omnia quæ in his decretalibus statuuntur, jam antea stabilita erant in conc. constant. I, a. 381, c. 6; carthag. VII, a. 419, c. 1, 2; tolet. IV, a. 633, c. 64 (c. 24, c. II, q. 7). Civile quoque jus expressè quoad hanc rem ecclesiasticas memorat leges, Capit. I Carol. M. a. 803, c. 7. Exsilii aut, uti vocant, banni pena plectuntur ii qui Ecclesiæ et apostolicæ sedis legibus resistunt, decret. Hygini, fol. 28, vers. (c. 1, c. III, q. 4); Pii, fol. 29, vers. (c. 3, eod.). Hoc quoque ex illius temporis fori usu arreptum est, cum excommunicati pertinaces civili punirentur exsilio seu banno, Capit. Pipin. a. 755, c. 9.

(7) Desumptum hoc est ex falso quidem, sed antiquiori canon. Silvestri, c. III (c. 10, c. II, q. 7).

(8) Epist. I Clementis, fol. 6, vers. (c. 5, c. VI, q. 1); Marcellini, fol. 57, vers. (c. 3, c. II, q. 7); Eusebii, fol. 60, vers. (c. 5, 14, eod.); Silvestri, fol. 91, rect. (c. 2, eod.). Ultima hæc decretalis ad verbum ex Silvestri Papæ vita desumpta est. Apud Germanos in causis criminalibus aut pugna aut ordaliis probatio conficiebatur; cum verò clericis, utrumque ab Ecclesia prohibitum fuerit, laici clericos accusatores in suis judiciis non admiserunt. Huc pertinent falsæ decret. Telesphori fol. 27, vers.; Fabiani, fol. 41, vers. (c. 6, c. II, q. 7); Julii, 97, vers. (c. 4, eod.). Non rarè tamen ipsi clerici ordaliis et pugnis submittebantur, ad quas conductos gladiatores adhibebant, c. 1, 2. Extra de clericis pugnantibus in duello (5, 14), c. 1, depurgat. vulg. (5, 35.)

(9) Decreta Eleutherii, fol. 32, rect. (c. 11, c. XXX, q. 5); Julii, fol. 97, rect. ad verbum ex c. 1, Cod. theod. de judic. (2, 18) ipsiusque interpretatione.

(10) Decreta Zephyrini, fol. 33, vers. Felicis I, fol. 51, rect. (c. 5, c. II, q. 1); Julii, fol. 96, vers., ad verbum pro parte ex interpret. c. 1, Cod. theod. de pœn. (9, 40), ex qua etiam, c. 2, c. II, q. 1, desumptus est.

(11) Decreta Zephyrini, fol. 33, vers. Hæc sententia ex falso, at antiquiori canone Silvestri, c. III (c. 2, c. II, q. 5) desumpta est. Antiqua consuetudine, 72 Episcopi ad Episcopi causam iudicandam convocabantur, de qua re plura exempla adduxit Godofredus ad c. 20, Cod. theod. quorum appellat. (11, 36) Inter Germanos 72 testes, seu conjuratores ipsorum loco adhibiti, qui simul accusationem juramento confirmarunt. Leon. IV, epist. II, c. a. 859 (c. 3, c. II,

Testes propria voce testimonium proferant; nec admittantur, nisi qui accusare possunt (1); sententia verò, absente eo cujus causa vertitur, non proferatur, ne ipsum lateat (2).

XXVII. Exposita hucusque falsarum decretalium meterie, videndum nunc est quamnam ad stabiliendam novam Ecclesie disciplinam vim, aut in antiqua mutanda partem habuerint. Tria hac in re inquirenda: primo, an quid novi induxerint, si cum disciplina, quæ nono Ecclesie sæculo viguit, compararentur; dein, an novum illud Jus in usum deductum; denique, an hæc mutatio revera decretalibus, aut aliis quibusdam causis ac rerum adjunctis adscribenda sit. Ad primum quod attinet, superius jam illam comparisonem instituimus et in quatuor tantummodo capitibus Jus aliquod novum decretales continuisse invenimus. At duo ex illis capitibus, quæ de provincialium conciliorum convocatione ac confirmatione agunt, hic omittenda sunt, cum nunquam usu recepta fuerint. Alia duo, quæ ad tuendos Episcopos contra metropolitanorum insidias partiumque studium conficta sunt (§ XXVI), non tam novum aliquid statuuisse, quàm potius illius temporis sententiam, multiplici experientia ortam ac nutritam, exprimere dicenda sunt, quæ, etsi decretales non exstitissent, mox in usum deducta atque recepta fuisset (3). Sic enim in Hispania factum invenimus, ubi, licet falsæ decretales ignorarentur, omnia ea disciplinæ capita, quæ in aliis regionibus per decretales inducta dicuntur, eodem propè modo sese habuisse et propagasse comprobantur. Nec credendum omninò est scriptis monumentis novum Jus novaque instituta induci potuisse, illis præsertim mediæ ævi temporibus, quibus tum in Ecclesia, tum in republica non principum legibus, scripto consignatis, sed moribus et consuetudine constituta, ea omnia et aucta fuerunt, quæ ipsa rerum vis ac natura poscebat; nec ad aliud literæ adhibitæ sunt, quam ut ea quæ jam diù usu recepta essent contestarentur, aut perspicuè enuntiarentur ea quibus societas indigere videretur (4).

Inanes proindè et injustæ sunt quærimoniæ scriptorum nonnullorum (5), qui

q. 6). Erat hoc quidem secundum germanici juris indolem, quo stabilitum erat ut tale iuramentum statim condemnatio sequeretur; conjuratores proindè iudicum personam gerebant. At Juris canonici indoli contrarium erat, ideòque a Photio reprehensum, uti habetur apud Baron. a. 761, numero 46. Nunquam tamen hoc usu receptum est. Errat tamen Gieselerus, qui ideò Photium falsas decretales cognovisse asserit, cum Photius hoc ex canone Sylvestri et Leonis IV epistola arripuerit.

(1) Decreta Calixti, in fol. 36, rect. [c. 15, c. III, q. 9], ad verbum ex L. Wisigothorum lib. II, tit. 4, c. 5, conc. carth. VII, c. 4 [c. 1, c. IV, q. 2].

(2) Decreta Eleutherii, fol. 32, rect. [c. 2, c. III, q. 9]; Felicis I, fol. 51, rect.; Julii, fol. 96, vers., ad verbum desumpta ex conc. carthag. IV, a. 398, c. 30. Alio modo eadem sententia exprimitur in decret. Felicis I, fol. 52, rect. [c. 11, c. III, q. 9], quod ad verbum exstat in interpret. ad Pauli sent. recep. lib. V, tit. 5, c. 6.

(3) Eodem modo de hac re sentit auctor protestans, H. Luden, in historia quam de mediæ ævi populis ac rebus publicis scripsit, in qua invenies plura, æque optima, quæ unquam de hisce decretalibus dicta fuerunt [Luden, Allg. Geschichte de Voelker und Staaten des Mittelalters, t. II, B. II, c. 10, § 104].

(4) Consuetudine fuit in mediæ ævo hæc agendi ratio, ut falsa conficerentur monumenta, quibus ea quæ jam in usu erant, superiorum temporum testimoniis confirmarentur. Sic austria Marchionum jura sæculo duodecimo Julii Cæsaris et Neronis rescriptis, imperatoris in Judæos potestas ex Vespasiani concessione comprobata sunt. Schola bononiensis privilegia Theodosii II, Gallie pares, Frisones pluresque Germaniæ civitates Caroli Magni et Ottonis I conficta privilegia laudavere.

(5) Fecerunt hoc primi scriptores galli, Baluzius, Fleurius, Constantius eo quod illorum temporum partium sententiæ congrueret, Febronius dein et Spittlerus, eorum auctoritate freti,

per isidorianas decretales fractos putant ecclesiasticæ disciplinæ nervos, Jus novum inductum, perturbata Episcoporum et conciliorum provincialium jura novamque in sedem apostolicam collatam potestatem. Quodsi etiam per decretales conciliorum provincialium auctoritatem in puniendis Episcopis limitatam invenimus, non tamen ideò dici potest, per decretales omnem ipsis auctoritatem fuisse ablatam: nequaquam enim in solis Episcopis judicandis ac puniendis, sed in aliis quam plurimis, iisque gravissimis Ecclesie rebus tractandis versabatur, et aliis omninò causis tribuendum est, quod seriùs ipsorum potestatem imminutam videamus. Multò minùs decretales in causa sunt, quod sequentibus temporibus appellationum ad sedem apostolicam occasione frequentes abusus occurrerint (1).

Recte igitur concludamus decretales, utpote falsas, minimè quidem inter Juris fontes esse habendas (2), at nullam per ipsas in propriam Ecclesie constitutionem inductam mutationem (3).

XXVIII. Ex falsis decretalibus, aliæ mox compilatæ sunt collectiones, inter quas ea primum locum obtinet, quàm Hincmarus laudunensis (a. 870) in sua defensione laudaverat (4), quamque Angelramnus Metensium Episcopus, dum Romæ (a. 785) versaretur ab Hadriano Papa accepisse fertur (5). Re quidem ve-

eadem repetere remque sese confecisse credunt Germaniæ nostri ævi scriptores plurimi, si Spittleri sententiam recudent. At nominum quorundam auctoritas nondum sententiæ veritatem demonstrat.

(1) Appellationes potestatem supponunt, quæ existat, ac tanquam superior agnoscat: nemo enim appellat eum qui juvare nequit. Hinc falsum omninò est, si aut concilii sardicensis decretis, aut falsis decretalibus novum apostolicæ sedi recipiendarum appellationum Jus accessisse dicatur. Id enim affixum et insitum est in ipso primatu, atque in jurisdictione, quæ hujus primatus divina institutione propria est, quaque pontifex, cui uni hæc potestas in omnes a Christo data est, Episcoporum sententias e medio tollere atque abrogare potest. S. Bernardus licet abusus, qui seriùs cum hisce appellationibus non raro conjuncti erant, vituperando commemoret, nullibi tamen eos per falsas decretales introductos esse affirmat. Abusus ex temporum indole orti, non probant ipsas appellationes malas Ecclesieque constitutioni contrarias esse; nec subditis ex eo quod aliqui abutantur, efficax hoc jura sua defendendi medium eripiendum videtur.

(2) Fuerunt nuper quidam Germaniæ scriptores, qui dum Pontificem ad falsarum decretalium solemnem condemnationem teneri contenderent, mirarentur magnoperè, quod nulla adhuc apparuerit proscriptionis Bulla. At eodem Jure et Gallie regem obligabunt, ut cassa declaret instrumenta quæcumque, quæ sub suorum antecessorum nomine conficta. Superiorum temporum errores detegere fraudesque patefacere scientiæ, non legislatorum munus est; nec ullus qui æqui amans rerumque justus sit iudex, Pontifices hac in re accusabit, si illos ipsos, qui accuratissimam criticen in falsarum decretalium descriptione adhibuerunt, Ballerinius scilicet, sub Pontificum oculis sua opera conscripsisse animadverterit.

(3) Vocant hanc de decretalibus sententiam, sententiam ultramontanorum; quidni ergo Ludenus quoque ultramontanus erit?

(4) De hac collectione agunt: Davit de' giudicj canonici de' vescovi, cap. XV, art. 1, Ballerini de antiq. can. collect., part. III, cap. VI; Blasci comment. de collect. can. Isid. Merc. append. Spittlerus in Mensel Geschichtsforscher, t. IV, p. 92; Camus in Notice et Extr. des manuser. de la biblioth. nation., tom. VI, p. 294-301. Theiner de Pseudo-Isid. can. collect., pag. 28-33.

(5) Hincmarus rhem. in opusc. contra Hincmar. laudun., c. 24, ait: "De sententiis verò, quæ dicuntur et græcis ex latinis canonibus atque decretis præsulum et ducum romanorum collectæ ab Adriano Papa, et Angelramno Metensium Episcopo datæ, quando pro sui negotii causa, agebatur etc." In quibusdam codicibus inscribitur collectio ac si Angelramnus eam Hadriano tradidisset; quæ opinio, uti ex Camusio videri potest, sæpiùs propugnata est; at hujusmodi lectioni tum pluri codices, tum locus Hincmar. rhem. citatus repugnant.